

Er mer interkommunalt samarbeid løsningen?

Kommunal Rapport 07.11.2024, Agnar Kaarbø, politisk redaktør (kommentarer gir uttrykk for skribentens analyser og meninger).

I en dramatisk tid for kommunesektoren må vi snakke enda mer om reformer og organisering. En ny rapport om interkommunalt samarbeid inviterer til det.

Rapporten er skrevet av Geir Vinsand, velkjent frittstående konsulent i kommunale anliggender, for statsforvalteren i Agder. Den handler om interkommunalt samarbeid. Det er første gang det er laget en samlet oversikt over arenaer for samskaping mellom kommuner, mellom kommunene og fylkeskommunen og mot staten.

Kommunaldepartementet må sørge for at flere alternative kommunale organisasjonsformer diskuteres fordomsfritt.

Kartleggingen viser at det fins 160 formelle ordninger fordelt på 25 kommuner. Snitt per kommune er 40. I tillegg kommer over 100 fagnettverk og arenaer for samskaping og samordning. Ingen fylker kan konkurrere med Agder når det gjelder omfang.

I Agder samarbeider alle kommuner på 13 områder. Det er revisjon, kontrollutvalgssekretariat, interkommunalt arkiv, innkjøp, samhandlingskoordinator, barnevernsvakt, krisesenter, brannsentral, beredskap mot akutt forurensning), veterinærvakt, attføringsbedrift, museumsdrift og regionalt næringsfond.

For utenforstående kan dette framstå som en forvaltningsmessig og organisatorisk jungel. Hva er vitsen med 25 kommuner, mange små, i et geografisk noenlunde oversiktlig område? Og hva med kommunestyrets mulighet til å styre når deler av virksomheten i praksis foregår på kryss og tvers utenfor deres kontroll?

Når så mange aktiviteter er organisert på tvers av de tilsynelatende hellige kommunegrensene, kan kommunene like gjerne slås sammen, vil noen hevde. Svaret på det er at det er vanlig med samarbeid. For å sitere generalistkommuneutvalgets NOU: «Interkommunalt samarbeid er derfor en viktig rammebetingelse i generalistkommunesystemet.»

I utredningen diskuteres interkommunalt samarbeid grundig. Ifølge utvalget melder de aller fleste kommunene det har hatt kontakt med, «at fordelene med interkommunalt samarbeid er klart høyere enn ulempene.»

Det kan henge sammen med at mange små kommuner er avhengig av det for å kunne kalle seg en generalistkommune. Utvalget skriver rett ut at dagens system ikke hadde fungert uten interkommunalt samarbeid og kjøp av tjenester.

Vinsand tar i sin rapport friskt til orde for et formalisert interkommunalt samarbeid om minst 20 prosent av dagens kommunale oppgaver.

Han mener det er store penger å spare på å samarbeide om stab- og ulike administrative støttefunksjoner. Også planarbeid, byggesak, næringsutvikling, og hoveddelen av teknisk sektor vil egne seg for samarbeid. Det gjelder også smale kompetansekrevede velferdstjenester.

Det betyr at de tunge og lovpålagte tjenestene innen skole og helse og omsorg gjenstår. Her er det lite samarbeid i dag. Det utfordrer kommunens ansvar etter ulike lover og den politiske styringen av de mest sentrale tjenestesektorene.

Samtidig er det her kommunene må vise at de er i stand til å møte krav og forventninger fra henholdsvis stat og innbyggere. Diskusjon om kommunegrenser vekker følelser, men jeg tror ikke innbyggerne er så opptatt av grenser hvis organisasjonen innenfor grensene ikke løser oppgavene tilfredsstillende.

Generalistkommuneutvalget tok til orde for færre og større kommuner, men siden det er kontroversielt, ble mer interkommunalt samarbeid også anbefalt.

Forslaget var mer veiledning, økonomisk støtte til samarbeid og å innføre en samarbeidsmodell eller organisasjonsform «særlig tilpasset langsiktig samarbeid på flere oppgaveområder.»

Lite har skjedd med NOU-en etter at den kom i mars 2023. Siden den tid har de urovekkende utviklingstrekkene blitt tydeligere og økonomien kraftig forverret.

I denne situasjonen må Kommunaldepartementet sørge for at flere alternative kommunale organisasjonsformer diskuteres fordomsfritt enten de heter samkommune eller oppgavefelleskap.

Hvis ikke kommunesektoren styrer debatten og erkjenner problemene, vil andre aktører foreslå langsiktige organisatoriske endringer. Et eksempel her er organiseringen av kommunehelsetjenesten og samhandlingsreform 2.0.

Les rapporten [her](#).

Les presentasjonen av rapporten [her](#).